

HİPOKRAT'A SÖZÜM VAR!



YAZI: Harran Üniversitesi
Bilimsel Araştırma Topluluğu (HÜNBAT)

“Hic Motui Vivos Docent” “Burada ölümler dirileri eğitirler.”

Anatomi laboratuvarının giriş kapısının üst kısmında asılı bu söz, kadavralar için konuşuyor. Bir üniversite gezisi sırasında, Tıp Fakültesi'nin laboratuvarında gördüğüm bu yazı belki de benim hekimliğe adım atmamı sağladı.

Şu ana kadar hep uzman hekimlerden, ünlü cerrahlardan dinlediğimiz tıp dünyasını, bu deryaya daha yeni açılmış “miço”lardan da dinlemekte fayda var. Tıbbın daha ileri gidebilmesi için bizlerin -tıp fakültesi öğrencilerinin- fikir beyan etmesi ve eleştirilerimizin dikkate alınması, istek ve önerilerimize kulak verilmesi oldukça önemlidir. Çünkü hali hazırda şu an tıp dünyasında olan sorunların çözümleri, ilk altı yıllık tıp eğitiminde yatıyor ve bu çözümler, sürecin birebir içinde olan tıp öğrencilerinin aracılığıyla aranmalıdır. Üniversite sınavı döneminde tatile gönderdiğimiz hayallerimizi çağırma

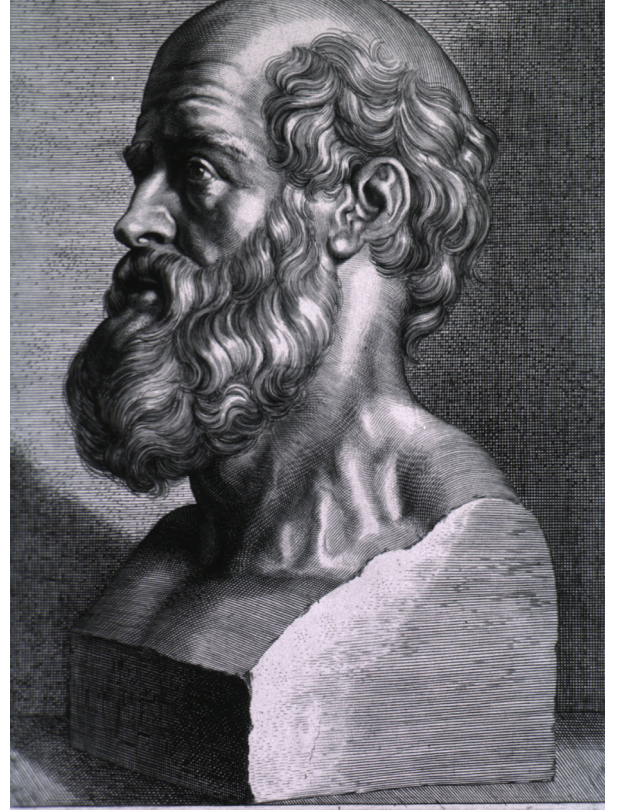
vakti geldi. Tıp eğitimi, her başarılı genç gibi benim de tercihlerim arasındaydı. Bu yönelim, ya büyük ideallerden, ya toplum baskısından ya da ülkece içinde bulunduğumuz ekonomik durumun bir sonucu olarak ortaya çıkar. Tabii sırf ekonomik getiriler yüzünden tıp eğitiminin seçilmesi toplumda çeşitli sorunlar yaratır. Öncelikle işini sevmeyen, dolayısıyla herhangi bir özveri göstermeksizin çalışan ve hastalarına gerekli hizmeti vermek bir tarafa, onlara zarar veren hekimler çoğalır. Tabii bu demek değildir ki toplumdaki doktorların çoğu böyle; özveriyle çalışıp bizlere rol model olan değerli hekimleri tenzih

ederim, yalnızca bu bölümü çeşitli nedenlerle seçmek zorunda kalmış bireyin her şeyini ortaya koyarak mesleği icra etmesinin zor olduğunu düşünüyorum. Çoğu doktor adayı gibi ben de insan sağlığı gibi önemli bir alanla ilgilenip, bu mesleğin kutsallığına erişmek istediğim için, biraz da yaşamış olduğum olaylarla birlikte çevrenin beni etkilemesi sonucu tercihim tıbbiyeli olmak yönünde kullandım. Hazırlıklar sonrasında ülkenin dört bir yanından gelenler gibi ben de umutlarımı, ideallerimi, kaygı ve korkularımı valizime koyup yola düştüm.

Tıp fakültesi öğrencisi hayatın çoğu alanında kendisini özel hisseder. Aile fertlerinin telefonlarına sizi “doktor” diye kaydetmesi aile içindeki duruşu değiştiriyor mesela. Ayşe Teyze gelip “Yavrum kalbimde sancı var, ne yapmalıyım?” demiyor mu? O anda, ünlü kalp-damar cerrahı Opr. Dr. Suat Birtan(!) oluveriyorsun. İlk önlük giyme töreninin verdiği haz ve gurur anlatılamaz. İnsanı daha öğrencilik hayatında bu denli özel hissettiren bir meslek grubu daha var mı bilemiyorum.

Ülkemizde 14 Mart 1827 Tıphane-i Amire ve Cerrahhane-i Amire ile başlayan, yaklaşık iki yüz yıllık geleneği olan “tıbbiyelik”, sadece okulda öğrenilen bilgilerle tamamlanamaz. Geleceğin hekimlerinin, empati yapabilen, hastalarına ve öğrencilerine saygılı, etik değerleri ilkesi haline getirmiş, donanımlı, hoş görülü ve alçak gönüllü olması gerekir. Buna dayanarak öğrenci-öğretim görevlisi, öğrenci-hasta ilişkileri büyük önem arz etmektedir. Bu hususta verilen eğitimin önemi tartışılmazdır.

Tıp fakültelerinde verilen eğitimin üzerinde durmak gerekirse ilk üç sınıfın yalnızca teorik olduğu modellerde bu durum hekim adaylarını ister istemez fakülteden soğutuyor. Öğrencilerin meslekleriyle arasına bir duvar örüyor. Mesleki beceri derslerinin müfredattaki varlığı bu duvarı az da olsa sarssa da, duvar ilk üç sene öğrencinin hekimliğe sarılmasına engel oluyor. Teorik derslerin bu denli yoğunluğu öğrencide bir hayal kırıklığı yaratıyor. Ta ki teorik derslerin akabinde gelen iki yıl stajyer doktorluk ve son yıla adını veren internliğe kadar... Bu dönemde öğrenci, becerilerini geliştirip kullanır, bilgileriyle becerilerini birleştirdiği döneme “Merhaba!” der. Stajyerlik sadece bilgilerin becerilerle bütünleştiği bir dönem değil, hekimliğe dair kişisel özellikler ve profesyonel değerlerin de şekilleneceği bir dönemdir. Bahsedilen duvarın yerle bir edildiği bu sınıflarda, kendi aralarında hasta değerlendirmeleri, sunumlar yapmaları, eğitimler gerçekleştirmeleri teşvik edilmelidir. Son sınıf ise öğrencinin artık bir profesyonel gibi davranması gerektiğinin aşılandığı, bir pratisyen hekimin ortaya çıkarıldığı aşamadır. Bu süreçte öğrenci-öğretim görevlisi ilişkisi oldukça önemlidir. Sık sık toplantılar düzenlenip bu toplantılar öğretim üyeleri tarafından periyodik olarak kontrol edildikten sonra, yine onlar tarafından değerlendirilmelidir.



Hekim adayı, artık hastanede bir bölümün işleyişini öğrenir ve gerektiği zaman sahip olduğu yetenek ve tecrübeleri kullanır. Yalnız internlik aşamasında bir geleneğe dönüşmüş olan neredeyse hekimliğe hiç katkıda bulunmayacak dosya işleri vb. görevlerin internlere yaptırılmaması konusunda gerekenler yapılmalıdır. Son sınıfı verimli hale çevirme yolları üzerinde kafa yorulmalıdır.

Gelişime giden yollardan biri de akademi ve bilim çevrelerinin büyük bir sorun olarak gördüğü disiplinler arası iletişimsizliği ortadan kaldırmaktır. Örneğin, bir sosyolog psikolojiyi anlamadan cinsiyetçiliğin temellerine inemez. Film setindeki bir makyöz, yönetmenin kullanacağı ışık tekniğini bilmeden yakalamak istediği görüntüyü yakalayamaz. Tıpta da böyle olması gerekirken herkes



birbirinden bihaberdir ya da daha vahimi bu konunun önemi hakkında farkındalık sahibi değildir. Mesleğimizden bir örnek verelim. PANDAS hastalığı neredeyse tamamen psikiyatrik semptomlar (halüsinasyon, anksiyete, obsesif-kompulsif davranışlar) gösterirken hastalığa neden olan asıl etken *Streptococcus pyogenes* bakterisidir. Bu alanda immünoloji ve psikiyatri alanlarının birlikte çalışması gerekliliği su götürmez bir gerçektir. Bunun yalnızca bir örnek olduğunu göz önüne alırsak insanlığın olabileceği yerin aslında çok gerisinde olduğu rahatça görülebilir. Daha holistik bir bakış açısıyla, insana her şeyiyle bir bütün olarak bakarsak hem insan sağlığı için uğraşlarımızla aldığımız verim artacak hem de insana gerçekten insan olarak bakmış olacağız. Bahsettiğim düşünce sistemi tıpta



liyor. Bir doktorun hedefinin asıl bu olmadığını kim iddia edebilir? Fakat biz hala toplumun içine çok sağlam köklenmiş ilaç endüstrisinin güdümünde, çaresizce kısır döngüler içerisinde dönerek kendimizi avutuyoruz. Halk sağlığı birimleri yaptıkları araştırmalarla ve koruyucu programlarla bu görevi yerine getirmeye çalışıyor, ama insanlığa çığır açıcı düzeyde yardımcı olmak istiyorsak, rotamızı bahsettiğimiz ilkeler üzerine yönlendirmemiz şart.

“Tabip, insanoğlunun zayıf yönlerini, avukat ahlaksızlığını, din adamı ise ahmaklığını bilir” demiş Fransız yazar Voltaire. İnsanoğlunun zayıf yönlerine, zayıf durumlarına, zayıf zamanlarında yaklaşmak büyük hasasiyet ister. Bu yüzden hasta-hekim ilişkisi çok önemlidir. İlişki, uygun



sağlayarak işini daha etkin yapmasını sağlıyor. Öğretim üyelerinin bu şekildeki bir profesyonelliği kazandırma-daki payı çok büyüktür. Neticede öğrencinin hasta ile iletişimi konusunda örnek alacağı kişi, işini duyguları olan ama duygusallığın hastası için doğru kararlar almasını engelleyecek boyutlara erişmesini engelleyebilen, karşısındakini üzerinde uğraştığı bir nesne değil de “insan” olarak görüp insani iletişim kuran eğiticilerdir.

Konu insan hayatı olunca tüm dikkat hekimler üzerinde toplanıyor. Hele hele hastanın sağlık durumu ağır bir şekilde bozulmuş olarak hastaneye getirilmesi halinde, başta hasta yakınları tarafından olmak üzere meydana gelen her türlü sonuç hekimin sırtına yükleniyor. Tıbbın bile artık yetersiz kaldığı en vahim anlarda beklenti-



spesifik olarak fonksiyonel (holistik tıp) olarak geçiyor. Dünyada bu alanın en önemli temsilcilerinden biri Mark Hyman'dır. Söz konusu olayı şöyle somutlayabiliriz: Eğer karanlık bir odada bir fil varsa ve biz sadece ona dokunarak onu hortumundan, kulağından ya da ayağından ibaret sayarsak gerçeğe asla ulaşamayız. Çözüm, ya ışıkları açmak ya da odaya birkaç kişi girip birbirimizle iletişime geçerek gerçeği adım adım bulmaktan geçer. Hastaya bütüncül bakmanın yanında bu görüş, hastalığı ilaçlarla geçici olarak ertelemek yerine, sorunun nedenlerine inerek problemi kökten halletmeyi de hedef-

bir samimiyet düzeyi ile hastaya güven verip, aynı zamanda hastanın mahremiyetine de saygılı olacak ciddi duruşu elden bırakmama şeklinde olmalıdır. Hekimin gözünden hasta ile öğrencinin gözünden hasta algısı birbirinden farklıdır. Hekim bu ilişkiye duygusallıktan arınmış, mantık çerçevesinde ve soğukkanlılıkla bakabiliyor doğal olarak Öğrenci hastaya daha çok duygusal yaklaşıyor. Bu yaklaşımı, öğrenciyi kimi zaman psikolojik olarak etkilese de hekim adaylarına tecrübe kazandırıyor, meslek hayatında vicdanını arka plana atmadan insanca duygularının dozunu meslek ilkelerine göre ayarlamasını

nin aşırı derecede yükselmesiyle de olumsuz sonuçların faturası hekim ya da sağlık çalışanına çok kolay kesilebiliyor. Araştırmalara göre sağlık çalışanlarına karşı günde ortalama otuz saldırı vakası kaydedilmiştir, bu sayıya resmi olmayan şikâyetlerin dâhil edilmediğini biliyoruz. Öğrencilik yıllarından başlayarak bu ve bunun gibi saldırılara maruz kalan hekimler toplum içinde gün geçtikçe itibarsızlaştırılıyor. Ayrıca sağlık sektöründeki sistemsizlik de hekimlerin ve diğer sağlık çalışanlarının üzerindeki yükü giderek artırıyor. Sistemsizliğin olduğu ortamda şiddet ve kaos birbirini takip eder. Eğer şiddet varsa buna çö-

züm aramak zorunluluktur. Cezai anlamda birtakım yaptırımlar üretmek gerekir. Bunları tabii ki biz yapamayız, fakat ileride işimizi güven içinde yapabilmek için ilgili kurumların cezalandırma mekanizmaları oluşturulmasını, tutuklama yoluyla cezalandırmaların yürürlüğe sokulması için adım atmasını bekliyoruz. Bu sayede doktorun saygınlığı gün geçtikçe ar-

tar; sonrasında hekim, daha güvenli ve daha barışçıl koşullarda mesleğini icra edebilir.

Bir tıp fakültesi öğrencisi olarak, öğrencilik hayatında başlayan ve hekimlik hayatı boyunca peşini bırakmayan bunca zorluk karşısında yılmaksızın işine dört elle sarılan doktorlarımızın izinde olduğumu belirterek onlara teşekkürlerimi sunarım. Yaşanan ve

yaşanacak olan onca sıkıntıya rağmen burnumun dikine gideceğimi bilmenizi isterim. Kutsal bir meslek olarak gördüğüm hekimliği, severek yapacağıma ve ülkeme, insanlığa hayırlı bir hekim olacağıma söz veririm. Mezuniyetimde edeceğim Hipokrat yeminine kadar bu sözümü tutacağıma emin olabilirsiniz.

BİZ KİMİZ ?

1992 yılında kuruluşundan günümüze eğitim veren Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde okuyan, farklı renklere sahip bir grup öğrenciyiz. Harran Üniversitesi Bilimsel Araştırma Topluluğu (HÜNBAT) olarak, fakültemiz öğrencilerinin bilimsel araştırma ve etkinliklere katılmasını sağlama, bilimsel çalışma yapmalarını teşvik etme, bilimsel ve sosyal alanda kendini en iyi şekilde geliştirmesine destek verme amacıyla çalışıyoruz.

Tıp alanındaki gelişmeleri takip etmek ve üyelerimizi bilgilendirmek de bir diğer amacımızdır. Bilimselliği ve

gelişmeyi amaçlayan toplantılar düzenlemek topluluğumuzun hedefleri kapsamındadır. Bilimsel araştırma, insanın algıladığı olgular hakkında sahip olduğu bilgisini artırmak ve yaşam kalitesini yükseltmek için gerekli olan süreç ve teknolojileri geliştirebilmekte kullandığı bilgi üretim etkinlikleridir. Bilimsel araştırmada çözülmeye çalışılan problemin belirlenmesi, çalışmanın ilk adımı ve en önemli aşamasıdır. Bizlerin de öncelikli amacı, öğrenci arkadaşlarımızla birlikte bu problemleri belirlemek, araştırma önerileri sunmak ve projeler yapmaktır.

Toraks Bülteni'ne hazırladığımız bu yazı ile hem tıp fakültesi yıllarında bizimle iletişim kuran hocalarımıza beklentilerimizi aktarmak ve onlara bir zamanlar oldukları bu dönemden şimdi görev yaptıkları konumun nasıl göründüğünü anımsatmak hem de doktorluk yapan büyüklerimize hasta-hekim iletişimini geliştirmek için şimdiden kafa yordüğümüzü gösterecek desteklerini almak istedik.

Bu fırsatı bize veren Sayın Şerif Kurtuluş Hocamız nezdinde Toraks Bülteni yayın kuruluna ve okuyucularına teşekkür ederiz.

